

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра теорії держави та права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Назва освітньо-професійної програми	Право
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Вид навчальної дисципліни	обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання	перший (денна, заочна)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2024 № 17
Протокол від 02.09.2024 № 18

СХВАЛЕНО

Вченою радою
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Протокол від 16.08.2024 № 12

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Право»

_____ Ольга ЧЕПІК-ТРЕГУБЕНКО
(підпис)

Розглянуто на засіданні кафедри загальноправових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти протокол від 05.06.2024 № 24, протокол від 12.08.2024 № 1, на засіданні кафедри теорії держави та права протокол від 02.09.2024 № 1

Теорія держави та права. Робоча програма навчальної дисципліни. Дніпро: Дніпровський державний університет внутрішніх справ, 2024 рік. 26 с.

РОЗРОБНИКИ:

1. Доцент кафедри теорії держави та права Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Талдикін Олександр Васильович;
2. Доцент кафедри теорії держави та права Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук Чепік-Трегубенко Ольга Сергіївна.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. Професор кафедри права та публічного управління Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, доктор юридичних наук, професор Кучук Андрій Миколайович;
2. Голова Орджонікідзевського районного суду міста Запоріжжя Калюжна Вікторія Вікторівна.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**
(додаток 1 до Робочої програми навчальної дисципліни)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів ЄКТС	6	6
Загальна кількість годин	180	180
Рік підготовки	1	1
Семестр	1, 2	1, 2
Лекції	36	16
Семінарські	14	8
Практичні	10	6
Самостійна робота	120	150
Індивідуальні завдання (курсова робота)	2 семестр	2 семестр
Підсумковий семестровий контроль	залік/екзамен	залік/екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави та права» є сприяння у становленні сучасного кваліфікованого правника шляхом надання майбутнім юристам знань у сфері державно-правових явищ, особливостей регулювання суспільних відносин та ін.; сприяння виховання поваги до найважливіших державно-правових інститутів, державно-правової організації суспільства, отримання уявлень про основні категорії, що відображають особливі властивості держави і права тощо, а також у створенні передумов для формування правової культури майбутніх фахівців-правників тощо.

Очікувані результати навчання:

- розуміти зміст, специфіку державотворення та правотворення;
- знати особливості різних видів нормотворчості в Україні;
- знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права;
- володіти основними прийомами тлумачення норм права.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей за освітньою програмою:

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК7 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8 – Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК12 – Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК16 – Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК2 – Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК11 – Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

Пререквізити: «Основи правознавства», «Суспільствознавство».

Постреквізити: «Теорія держави та права» є основою для подальшого вивчення всієї системи правничих навчальних дисциплін (галузевих, міжгалузевих навчальних дисциплін).

Здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати такі **результати навчання:**

РН 1 – Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 2 – Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 7 – Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН 9 – Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Юридична наука: поняття, ознаки, призначення, структура та характеристика груп (видів): теоретичні науки та історичні науки; галузеві та міжгалузеві юридичні науки; прикладні юридичні науки; науки, що вивчають публічне і приватне міжнародне право, конституційне право інших країн. Поняття та система теорії держави і права, її об'єкт, предмет, ознаки. Етапи становлення теорії держави та права як науки в Україні та світі. Функції теорії держави і права: поняття, види та їх характеристика. Методологія і методи в пізнанні держави і права: загальні (філософські) підходи до дослідження держави і права; загальнонаукові методи пізнання держави і права; спеціальні та

власні методи правознавства. Понятійно-категоріальний апарат та концепція теорії держави і права. Теорія держави та права як навчальна дисципліна: поняття, система, завдання. Тенденції розвитку теорії держави і права як науки та навчальної дисципліни у звичайних умовах та в умовах воєнного стану.

ТЕМА 2. ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ТИПОЛОГІЯ ДЕРЖАВИ

Теорії походження держави: основні положення та їх представники. Загальні закономірності, причини та передумови виникнення держави. Східний та західний шляхи виникнення держави. Поняття, ознаки та атрибути держави. Сутність та соціальне призначення держави. Основні способи державоутворення (поділ держав, ліквідація, сецесія, об'єднання та ін.). Історичні типи держав: формаційний, цивілізаційний і технократичний підходи. Критерії типології сучасних держав. Народовладдя та суверенітет держави: поняття, ознаки та нормативно-правова регламентація. Суверенітет держави, суверенітет народу, суверенітет нації: питання співвідношення та взаємодії. Державна влада: поняття, елементи та співвідношення з іншими суміжними поняттями («соціальна влада», «публічна влада», «муніципальна влада», «держава» тощо). Поняття та ознаки функцій держави. Функції держави в умовах воєнного стану Критерії класифікації та види функцій держави. Об'єктні функції сучасної держави. Технологічні функції держави. Форми і методи реалізації функцій держави. Механізм реалізації функцій держави: поняття, елементи та їх характеристика.

ТЕМА 3. ФОРМА ДЕРЖАВИ

Поняття та загальна характеристика елементів форми держави. Фактори, що зумовлюють багатоманітність форм держави. Форма державного правління: поняття та види: монархія як форма державного правління: поняття, ознаки та види; республіка як форма державного правління: поняття, ознаки та види; нетипові форми правління: монархічна республіка, республіканська монархія; суперпрезидентська республіка як новітня форма політичного правління. Загальна характеристика форми державного устрою: унітарна держава: поняття, ознаки та види; федерація: поняття, ознаки та види; інші форми державного устрою. Міжнародні об'єднання держав: поняття, види та загальна характеристика. Державно-правовий режим як елемент форми держави: поняття та види.

ТЕМА 4. МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВИ

Поняття та ознаки механізму держави. Складові механізму держави: державні органи, державні підприємства, установи та організації. Принципи механізму держави: поняття, види, нормативно-правова регламентація. Державний апарат: поняття, ознаки та структура. Співвідношення державного апарату та механізму держави. Органи держави як основний елемент механізму держави: поняття, ознаки, класифікація. Загальна характеристика, функції та

принципи діяльності органів законодавчої, виконавчої та судової гілок влади у звичайних умовах та в умовах воєнного стану. Особливості втілення принципу поділу державної влади в Україні. Система стримувань і противаг. Поняття державної служби та її види. Класифікація державних службовців. Посадова особа державного апарату: основи правового статусу. Особливості механізму федеративної та унітарної держави. Організація здійснення влади на місцях. Взаємодія місцевих державних органів з органами місцевого самоврядування. Співвідношення системи державних органів та органів місцевого самоврядування в Україні.

ТЕМА 5. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРАВА

Основні підходи до праворозуміння. Проблеми визначення поняття права. Поняття права та його ознаки. Сутність та соціальне призначення права у звичайних умовах та в умовах воєнного стану. Функції права: поняття та загальна характеристика. Принципи права: поняття, види. Закон, економіка, політика та право: питання співвідношення.

ТЕМА 6. НОРМА ПРАВА

Поняття, ознаки та структура норми права. Співвідношення норми права з нормами моралі, корпоративними, релігійними, політичними нормами. Класифікація норм права: види та їх характеристика. Спеціалізовані норми права. Способи (прийоми) викладення елементів норм права в приписах статей нормативно-правових актів. Співвідношення норми права і припису статті нормативно-правового акта.

ТЕМА 7. ФОРМИ ПРАВА

Поняття та види форм права. Співвідношення форми і джерела права. Правовий звичай як джерело права. Судова практика та правовий прецедент як джерела права: поняття, ознаки. Нормативно-правовий договір: поняття, ознаки, види. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види. Співвідношення системи права і системи нормативно-правових актів. Закон як вид нормативно-правового акта: поняття, ознаки, види. Кодекс як особливий вид закону. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, значення, види. Співвідношення закону та підзаконного нормативно-правового акта. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб у звичайних умовах та в умовах воєнного стану. Правова доктрина: поняття та особливості. Загальні принципи права в системі джерел права. Релігійно-правовий текст: поняття, ознаки та особливості.

ТЕМА 8. ПРАВОУТВОРЕННЯ. ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА

Поняття та ознаки правотворчості. Функції та принципи правотворчості. Суб'єкти та види правотворчості. Поняття та стадії правотворчого процесу у

звичайних умовах та в умовах воєнного стану. Нормотворча техніка як різновид юридичної техніки: поняття, елементи, види. Законодавча техніка. Юридична термінологія: поняття, види та функції юридичних термінів.

ТЕМА 9. СИСТЕМА ПРАВА І СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА

Система права: поняття, ознаки та її структурні елементи. Публічне і приватне право. Галузь права: поняття, критерії утворення галузей права. Поняття, ознаки та класифікація інститутів права. Система законодавства: поняття, ознаки та структура. Співвідношення системи права і системи законодавства; норм міжнародного і національного права.

ТЕМА 10. ПРАВОВІДНОСИНИ. ЮРИДИЧНІ ФАКТИ

Правовідносини: поняття, ознаки та класифікація видів. Суб'єкти правовідносин: поняття та види. Правосуб'єктність: поняття, елементи та їх характеристика. Правовий статус особи. Поняття і види об'єктів правовідносин. Моністична та плюралістична теорії об'єкта правових відносин. Зміст правовідносин: юридичний та фактичний елементи. Юридичний факт: поняття, ознаки та класифікація. Юридична фікція, правова аксіома, преюдиція як специфічні юридичні факти.

ТЕМА 11. ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА

Тлумачення норм права: поняття, ознаки. Значення тлумачення в правотворчій та правозастосовній діяльності. Способи тлумачення норм права. Офіційне та неофіційне тлумачення. Їх різновиди та загальна характеристика. Види тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту. Правотлумачні (інтерпретаційно-правові) акти: поняття та види.

ТЕМА 12. РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ ПРАВА

Реалізація норм права: поняття та ознаки. Форми реалізації норм права. Застосування норм права: поняття, ознаки та види. Підстави, форми і функції застосування норм права. Стадії застосування права у звичайних умовах та в умовах воєнного стану. Акти правозастосування: поняття та види. Прогалини в праві та засоби їх подолання. Аналогія закону. Аналогія права. Колізії в праві та правила їх подолання.

ТЕМА 13. ПРАВОВА ПОВЕДІНКА

Поняття, ознаки, види правової поведінки. Склад правової поведінки: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Поняття та основні види, мотиви правомірної поведінки: активна правомірна поведінка; звична (звичайна) правомірна поведінка; пасивна (конформістська) правомірна

поведінка; маргінальна правомірна поведінка. Правопорушення: поняття, ознаки, види та їх характеристика: кримінальні правопорушення; проступки (адміністративні, дисциплінарні, цивільно-правові, конституційні, матеріальні та ін.). Юридичний склад правопорушення: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Суб'єктивна сторона правопорушення: мотив, мета, вина.

ТЕМА 14. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Юридична відповідальність: поняття та ознаки: перспективна (позитивна) юридична відповідальність; ретроспективна (негативна) юридична відповідальність. Принципи юридичної відповідальності. Мета і функції юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності: кримінальна відповідальність; адміністративна відповідальність; цивільно-правова відповідальність; дисциплінарна відповідальність; конституційно-правова відповідальність; матеріальна відповідальність. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності.

ТЕМА 15. ПРАВОСВІДОМІСТЬ ТА ПРАВОВА КУЛЬТУРА. ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ

Правосвідомість: поняття, ознаки, структура та функції. Правосвідомість і право, їх взаємозалежність. Роль правосвідомості у нормотворчості і правореалізації у звичайних умовах та в умовах воєнного стану. Правосвідомість: види та їх характеристика. Поняття та види деформації правосвідомості. Правовий нігілізм. Правова культура: поняття, ознаки, види, функції та шляхи формування. Співвідношення правової культури з правовим нігілізмом та правовим ідеалізмом. Поняття, сутність та ознаки правового виховання. Правове виховання: мета, завдання, принципи та функції. Форми та методи правового виховання. Механізм реалізації правового виховання.

ТЕМА 16. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Зміст та межі правового регулювання. Види правового регулювання. Методи правового регулювання. Способи та типи правового регулювання. Правовий режим. Ефективність правового регулювання.

ТЕМА 17. ОСНОВНІ ПРАВОВІ СИСТЕМИ СУЧАСНОСТІ

Поняття та ознаки правової системи (правової сім'ї). Типи (сім'ї) правових систем світу. Загальна характеристика англосаксонської правової сім'ї. Загальна характеристика романо-германської правової сім'ї. Змішаний тип правових систем – скандинавська і латиноамериканська групи: поняття та характеристика. Релігійний тип (сім'я) правових систем: поняття та загальна характеристика. Традиційний тип правових систем: поняття та загальна характеристика.

4. СТРУКТУРА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Теми та план лекційних занять

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема № 1. Теорія держави та права як наука та навчальна дисципліна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і система юридичної науки. 2. Поняття, система об'єкт, предмет, ознаки теорії держави і права. 3. Функції загальної теорії держави і права. 4. Методологія і методи пізнання держави і права. 5. Загальна теорія держави та права як навчальна дисципліна, її завдання та система. 	2
Тема № 2. Поняття, сутність та типологія держави	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теорії походження держави і права. 2. Причини та передумови виникнення держави. 3. Поняття та ознаки держави. 4. Поняття та підходи до типології держави. 5. Державний суверенітет: поняття та ознаки. Суверенітет держави, суверенітет народу, суверенітет нації: питання співвідношення та взаємодії. 	2
Тема № 3. Форма держави	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та загальна характеристика елементів форми держави. 2. Форма державного правління: поняття та види. 3. Загальна характеристика форми державного устрою. 4. Державно-правовий режим як елемент форми держави: поняття та види. 	2
Тема № 4. Механізм держави	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, ознаки та класифікація юридичних фікцій. 2. Поняття, ознаки та класифікація юридичних аксіом. 3. Поняття, ознаки та класифікація правових преюдицій. 	2
Тема № 5. Поняття та сутність права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні підходи до праворозуміння. 2. Поняття та ознаки права. 3. Функції та цінність права. 	4
Тема № 6. Норма права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та загальні ознаки норм права, види норм права. 2. Структура норми права. 3. Спеціалізовані норми права: природа, особливості та значення в правовому регулюванні. Співвідношення норми права і припису статті нормативно-правового акта. 	2
Тема № 7. Форми права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і види форм (джерел) права. 2. Юридична природа законів та підзаконних актів. 3. Нормативні акти України: види, значення, особливості та межі їх дії. 4. Межі дії нормативно-правових актів у звичайних умовах та в умовах воєнного стану. 5. Закон: загальне поняття та види законів. 	2

Тема № 8. Правоутворення. Юридична техніка	1. Поняття та фактори правотворчості. Співвідношення понять «нормотворчість», «правотворчість» та «законотворчість». 2. Функції та принципи правотворчості. 3. Методи та стадії правотворчості у звичайних умовах та в умовах воєнного стану. 4. Види правотворчості. 5. Нормотворча техніка як різновид юридичної техніки: поняття, елементи, види.	2
Тема № 9. Система права і система законодавства	1. Поняття і структура системи права. 2. Публічне і приватне право. 3. Загальна характеристика галузей та інститутів права. 4. Поняття системи законодавства, її співвідношення з системою права.	2
Тема № 10. Правовідносини. Юридичні факти	1. Поняття та риси правових відносин. 2. Види правових відносин. 3. Зміст правових відносин. 4. Суб'єкти правових відносин, їх види. Правосуб'єктність. 5. Поняття і види об'єктів правових відносин. 6. Юридичні факти.	4
Тема № 11. Тлумачення норм права	1. Тлумачення норм права: поняття, його необхідність, мета, функції. 2. Види тлумачення норм права. 3. Способи тлумачення норм права. 4. Принципи тлумачення норм права.	2
Тема № 12. Реалізація норм права	1. Поняття, ознаки і основні форми реалізації норм права. 2. Застосування норм права: поняття, ознаки та стадії. 3. Вимоги до правильного застосування норм права. 4. Правозастосовний акт: поняття та ознаки.	4
Тема № 13. Правова поведінка	1. Поняття, ознаки, види та склад правової поведінки. 2. Правомірна поведінка: поняття, особливості та основні види. 3. Правопорушення: поняття, ознаки. 4. Юридичний склад правопорушення: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона.	2
Тема № 14. Юридична відповідальність	1. Юридична відповідальність: поняття та особливості. 2. Підстави юридичної відповідальності. 3. Види юридичної відповідальності. 4. Цілі і функції юридичної відповідальності.	2
Тема № 16. Правове регулювання суспільних відносин	1. Зміст та межі правового регулювання. 2. Види правового регулювання. 3. Методи правового регулювання. 4. Способи та типи правового регулювання.	2
Тема № 17. Основні правові системи сучасності	1. Поняття, структура та функції правової системи. 2. Романо-германська правова сім'я, її особливості. 3. Англосаксонська правова сім'я. 4. Сім'я релігійного і традиційного права. 5. Особливості правової системи України.	2

Теми семінарських занять

Назва теми семінарського заняття	Кількість годин
Тема № 1. Теорія держави та права як наука та навчальна дисципліна	2
Тема № 5. Поняття та сутність права	2
Тема № 6. Норма права	2
Тема № 10. Правовідносини. Юридичні факти	2
Тема № 12. Реалізація норм права	2
Тема № 14. Юридична відповідальність	2
Тема № 17. Основні правові системи сучасності	2

Теми практичних занять

Назва теми практичного заняття	Кількість годин
Тема № 3. Форма держави	2
Тема № 7. Форми права	2
Тема № 8. Правоутворення. Юридична техніка	2
Тема № 11. Тлумачення норм права	2
Тема № 13. Правова поведінка	2

Теми для самостійної роботи

Назва теми для самостійної роботи	Кількість годин
Тема № 1. Теорія держави та права як наука та навчальна дисципліна	6
Тема № 2. Поняття, сутність та типологія держави	6
Тема № 3. Форма держави	6
Тема № 4. Механізм держави	6
Тема № 5. Поняття та сутність права	6
Тема № 6. Норма права	10
Тема № 7. Форми права	6
Тема № 8. Правоутворення. Юридична техніка	6
Тема № 9. Система права і система законодавства	8
Тема № 10. Правовідносини. Юридичні факти	6
Тема № 11. Тлумачення норм права	10
Тема № 12. Реалізація норм права	6
Тема № 13. Правова поведінка	6
Тема № 14. Юридична відповідальність	6
Тема № 16. Правове регулювання суспільних відносин	10
Тема № 17. Основні правові системи сучасності	10

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ**Теми та план лекційних занять**

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема № 1. Теорія держави та права як наука та навчальна дисципліна	1. Поняття і система юридичної науки. 2. Поняття, система об'єкт, предмет, ознаки теорії держави і права. 3. Функції загальної теорії держави і права.	2

	4. Методологія і методи пізнання держави і права. 5. Загальна теорія держави та права як навчальна дисципліна, її завдання та система.	
Тема № 2. Поняття, сутність та типологія держави	1. Теорії походження держави і права. 2. Причини та передумови виникнення держави. 3. Поняття та ознаки держави. 4. Поняття та підходи до типології держави. 5. Державний суверенітет: поняття та ознаки. Суверенітет держави, суверенітет народу, суверенітет нації: питання співвідношення та взаємодії.	2
Тема № 5. Поняття та сутність права	1. Основні підходи до праворозуміння. 2. Поняття та ознаки права. 3. Функції та цінність права.	2
Тема № 7. Форми права	1. Поняття і види форм (джерел) права. 2. Юридична природа законів та підзаконних актів. 3. Нормативні акти України: види, значення, особливості та межі їх дії. 4. Межі дії нормативно-правових актів у звичайних умовах та в умовах воєнного стану. 5. Закон: загальне поняття та види законів.	2
Тема № 10. Правовідносини. Юридичні факти	1. Поняття та риси правових відносин. 2. Види правових відносин. 3. Зміст правових відносин. 4. Суб'єкти правових відносин, їх види. Правосуб'єктність. 5. Поняття і види об'єктів правових відносин. 6. Юридичні факти.	2
Тема № 11. Тлумачення норм права	1. Тлумачення норм права: поняття, його необхідність, мета, функції. 2. Види тлумачення норм права. 3. Способи тлумачення норм права. 4. Принципи тлумачення норм права.	2
Тема № 12. Реалізація норм права	1. Поняття, ознаки і основні форми реалізації норм права у звичайних умовах та в умовах воєнного стану. 2. Застосування норм права: поняття, ознаки та стадії. 3. Вимоги до правильного застосування норм права. 4. Правозастосовний акт: поняття та ознаки.	2
Тема № 17. Основні правові системи сучасності	1. Поняття, структура та функції правової системи. 2. Романо-германська правова сім'я, її особливості. 3. Англосаксонська правова сім'я. 4. Сім'я релігійного і традиційного права. 5. Особливості правової системи України.	2

Теми семінарських занять

Назва теми семінарського заняття	Кількість годин
Тема № 3. Форма держави	2
Тема № 6. Норма права	2
Тема № 11. Правовідносини. Юридичні факти	2
Тема № 12. Реалізація норм права	2

Теми практичних занять

Назва теми практичного заняття	Кількість годин
Тема № 8. Правоутворення. Юридична техніка	2
Тема № 9. Система права і система законодавства	2
Тема № 14. Юридична відповідальність	2

Теми для самостійної роботи

Назва теми для самостійної роботи	Кількість годин
Тема № 1. Теорія держави та права як наука та навчальна дисципліна	8
Тема № 2. Поняття, сутність та типологія держави	8
Тема № 3. Форма держави	8
Тема № 4. Механізм держави	8
Тема № 5. Поняття та сутність права	8
Тема № 6. Норма права	8
Тема № 7. Форми права	8
Тема № 8. Правоутворення. Юридична техніка	8
Тема № 9. Система права і система законодавства	10
Тема № 10. Правовідносини. Юридичні факти	8
Тема № 11. Тлумачення норм права	8
Тема № 12. Реалізація норм права	8
Тема № 13. Правова поведінка	8
Тема № 14. Юридична відповідальність	10
Тема № 16. Правове регулювання суспільних відносин	14
Тема № 17. Основні правові системи сучасності	10

**5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАВДАНЬ,
ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ**

1. Поняття, ознаки та система юридичної науки.
2. Функції юридичної науки, її завдання на сучасному етапі.
3. Поняття та система теорії держави і права, її об'єкт, предмет, ознаки.
4. Функції теорії держави і права: поняття, види та їх характеристика.
5. Методологія і методи в пізнанні держави і права.
6. Загальні (філософські) підходи до дослідження держави і права.
7. Загальнонаукові методи пізнання держави і права.
8. Спеціальні та власні методи правознавства.
9. Понятійно-категоріальний апарат та концепція теорії держави і права.
10. Теорія держави та права як навчальна дисципліна: поняття, система, завдання.
11. Теорії походження держави: основні положення та їх представники.
12. Східний та західний шляхи виникнення держави.
13. Поняття, ознаки та атрибути держави.
14. Сутність та соціальне призначення держави.
15. Історичні типи держав: формаційний, цивілізаційний і технократичний підходи.

16. Народовладдя та суверенітет держави: поняття, ознаки та нормативно-правова регламентація.
17. Суверенітет держави, суверенітет народу, суверенітет нації: питання співвідношення та взаємодії.
18. Державна влада: поняття, елементи та співвідношення з іншими суміжними поняттями («соціальна влада», «публічна влада», «муніципальна влада», «державна» тощо).
19. Поняття та ознаки функцій держави.
20. Критерії класифікації та види функцій держави.
21. Форми і методи реалізації функцій держави.
22. Механізм реалізації функцій держави: поняття, елементи та їх характеристика.
23. Поняття та загальна характеристика елементів форми держави.
24. Форма державного правління: поняття та види.
25. Монархія як форма державного правління: поняття, ознаки та види.
26. Республіка як форма державного правління: поняття, ознаки та види.
27. Загальна характеристика форми державного устрою.
28. Унітарна держава: поняття, ознаки та види.
29. Федерація: поняття, ознаки та види; інші форми державного устрою.
30. Міжнародні об'єднання держав: поняття, види та загальна характеристика.
31. Державно-правовий режим як елемент форми держави: поняття та види.
32. Поняття та ознаки механізму держави.
33. Складові механізму держави: державні органи, державні підприємства, установи та організації.
34. Принципи механізму держави: поняття, види, нормативно-правова регламентація.
35. Державний апарат: поняття, ознаки та структура. Співвідношення державного апарату та механізму держави.
36. Органи держави як основний елемент механізму держави: поняття, ознаки, класифікація.
37. Загальна характеристика, функції та принципи діяльності органів законодавчої, виконавчої та судової гілок влади.
38. Система стримувань і противаг.
39. Основні підходи до праворозуміння.
40. Поняття і ознаки права. Проблеми визначення поняття права.
41. Сутність та соціальне призначення права.
42. Функції права: поняття та загальна характеристика.
43. Принципи права: поняття, види.
44. Поняття, ознаки та структура норми права.
45. Співвідношення норми права з нормами моралі, корпоративними, релігійними, політичними нормами.
46. Класифікація норм права: види та їх характеристика.
47. Спеціалізовані норми права.
48. Способи (прийоми) викладення елементів норм права в приписах

статей нормативно-правових актів.

49. Поняття та види форм права. Співвідношення форми і джерела права.
 50. Поняття та ознаки нормативно-правового акта, його види.
 51. Поняття закону, його основні ознаки та види.
 52. Підзаконний нормативно-правовий акт: поняття та ознаки.
 53. Правовий звичай як джерело права.
 54. Судова практика та правовий прецедент як джерела права: поняття, ознаки.
 55. Нормативно-правовий договір: поняття, ознаки, види.
 56. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види.
 57. Закон як вид нормативно-правового акта: поняття, ознаки, види.
 58. Кодекс як особливий вид закону.
 59. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, значення, види.
- Співвідношення закону та підзаконного нормативно-правового акта.
60. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб у звичайних умовах та в умовах воєнного стану.
 61. Правова доктрина: поняття та особливості.
 62. Загальні принципи права в системі джерел права.
 63. Релігійно-правовий текст: поняття, ознаки та особливості.
 64. Система права: поняття, ознаки та її структурні елементи.
 65. Публічне і приватне право.
 66. Галузь права: поняття, критерії утворення галузей права.
 67. Поняття, ознаки та класифікація інститутів права.
 68. Система законодавства: поняття, ознаки та структура.
 69. Співвідношення системи права і системи законодавства; норм міжнародного і національного права.
 70. Поняття та ознаки правових відносин.
 71. Критерії класифікації та види правових відносин.
 72. Склад і зміст правових відносин.
 73. Суб'єкти правових відносин, їх властивості.
 74. Поняття і види об'єктів правових відносин.
 75. Поняття юридичних фактів, їх класифікація.
 76. Поняття правотворчості, її функції та принципи.
 77. Види правотворчості.
 78. Основні стадії правотворчого процесу.
 79. Поняття і форми систематизації нормативно-правового матеріалу.
 80. Законодавча техніка: поняття та види.
 81. Поняття і форми безпосередньої реалізації права у звичайних умовах та в умовах воєнного стану.
 82. Поняття та основні риси застосування юридичних норм.
 83. Основні стадії правозастосувального процесу. Вимоги правильного застосування норм права.
 84. Акти застосування правових норм, загальна характеристика та їх види.
 85. Особливості правозастосування при прогалинах в праві та колізіях правових норм.

86. Поняття тлумачення норм права, його основні види.
87. Основні способи тлумачення правових норм.
88. Види тлумачення норм права за суб'єктами.
89. Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту.
90. Поняття та види інтерпретаційних актів.
91. Юридична природа керівних роз'яснень Пленуму Верховного Суду.
92. Поняття правомірної поведінки та її види.
93. Об'єктивна і суб'єктивна сторони правомірної поведінки.
94. Поняття і основні ознаки правопорушення, його різновиди.
95. Склад правопорушення, характеристика його основних елементів.
96. Поняття, підстави, цілі та види юридичної відповідальності.
97. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.
98. Поняття юридичного процесу, його ознаки та види.
99. Стадії юридичного процесу.
100. Процесуальні документи: загальні положення та їх види.
101. Природа і система процесуального права.
102. Поняття, структура та види правосвідомості.
103. Правова культура: поняття, структура, сфери та форми дії.
104. Правовий нігілізм: витоки, форми прояву, перспективи і шляхи його подолання в Україні.
105. Правове виховання: поняття, структура, види.
106. Поняття законності як багатоаспектного політико-правового явища.
107. Поняття правопорядку, його співвідношення з суспільним порядком і законністю.
108. Гарантії та методи забезпечення законності та правопорядку. Види юридичних гарантій законності.
109. Поняття та види дисципліни.
110. Правова система суспільства: поняття і структура.
111. Загальна характеристика романо-германської правової сім'ї.
112. Загальна характеристика англосаксонської правової сім'ї.
113. Загальна характеристика правової сім'ї релігійно-моральної орієнтації.
114. Загальна характеристика сім'ї традиційного права.

6. КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Для навчальної дисципліни «Теорія держави та права» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: екзамен, стандартизовані тести, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Підсумковий семестровий контроль успішності проводиться у формі екзамену з відповідної освітньої компоненти або його окремої завершеної частини в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою, і у строки, встановлені навчальним планом та розкладом.

Підсумковий семестровий контроль буде сформовано з 30-ти білетів за єдиним принципом: кожен білет містить теоретичну та практичну частини.

Теоретична частина містить два питання; практична частина – одне практичне завдання (задача). Максимальний час для підготовки до екзамену дається – 30 хвилин. Кожне питання екзаменатором оцінюється окремо. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль не більше 50 балів.

У разі настання обставин непереборної сили (форсмажорних обставин) контрольні заходи можуть проводитися з використанням технологій дистанційного навчання. Системою буде обрано по 50 тестових питань з дисципліни, кожне з яких оцінено у 1 бал. Відведений час для проходження тесту – 100 хвилин. Максимально можливий результат особи, яка складає підсумковий семестровий контроль за відповіді на тестові запитання може скласти 50 балів. Відповідь на кожне з запитань оцінюється в 0 або 1 тестових балів: якщо вказано правильну відповідь – 1 бал; неправильну відповідь – 0 балів.

При оголошенні сигналу «Повітряна тривога» здобувачі вищої освіти залишають роботи в аудиторії та проходять у сховище до сигналу «Відбій повітряної тривоги». Час «Повітряної тривоги» не враховується у загальний термін підсумкового контролю.

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота/ Індивідуальна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 40	≤ 10	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		

ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота/ Індивідуальна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 20	≤ 30	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		

**Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувачів вищої освіти
(денна та заочна форми навчання)**

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Високий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
4	Невисокий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики
3	Достатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками
2	Недостатній рівень Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення
1	Мінімальний рівень компетентностей. Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань
0	Незадовільний рівень компетентностей. Відсутність на занятті.

Критерії оцінювання самостійної роботи (денна форма навчання)

Максимум 10 балів	
Підготовка словника юридичних термінів з тем курсу	4
Підготовка презентації з навчальної теми чи з окремого питання	до 10 балів
Підготовка доповіді	5
Виконання індивідуальних творчих завдань (за погодженням з викладачем та відповідно до програми курсу)	До 10 балів
Підготовка та розробка схем та таблиць	5-8 балів
Підготовка тез наукових доповідей, статей та участь у конференціях, круглих столах	до 10 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи (заочна форма навчання)

Максимум 30 балів	
Підготовка словника юридичних термінів з тем курсу	4
Підготовка презентації з навчальної теми чи з окремого питання	до 15 балів
Підготовка доповіді	5
Виконання індивідуальних творчих завдань (за погодженням з викладачем та відповідно до програми курсу)	до 10 балів
Підготовка та розробка схем та таблиць	15 балів

Підготовка тез наукових доповідей, статей та участь у конференціях, круглих столах	до 30 балів
--	-------------

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	Залік	Екзамен/ диференційований залік	Оцінка	Пояснення
90-100	зараховано	Відмінно	A	« Відмінно » - теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані в повному обсязі.
83-89		Добре	B	« Дуже добре » - теоретичний зміст курсу засвоєний в повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близько до максимальної.
75-82			C	« Добре » - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68-74		Задовільно	D	« Задовільно » - теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю; але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених РПНД навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
60-67			E	« Достатньо » - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовано деякі практичні навички роботи; частина передбачених РПНД навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	не зараховано	Не задовільно	FX	« Умовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близько до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1-34			F	« Безумовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні

				практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.
--	--	--	--	---

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧЕНО НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ

Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни: мапи, схеми та таблиці, презентації, відео, аудіо програвач, крейдово-магнітна дошка, проектор.

8. ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основні нормативні акти:

- Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)» від 03 вересня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 38. Ст. 160.).
- Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст. 429.
- Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради УРСР від 24 серпня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. Ст. 502.
- Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 53. Ст. 799.
- акти міжнародного права:
 1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Стор. 89. Ст. 3103.
 2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. *Голос України*. 2001. № 3.
- закони
 1. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 року. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 46. Ст. 617.
 2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
 3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222.
 4. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385.

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
 6. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 190.
 7. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376.
 8. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.
 9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
 10. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
 11. Про правотворчу діяльність Закон України від 24 серпня 2023 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 93. Ст. 364.
- підзаконні акти:
1. Про державні символи України: Постанова Верховної Ради України від 3 вересня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 45. Ст. 241.
 2. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: Указ Президента України від 15 листопада 2006 року (зі змінами і допов.). *Офіційний вісник України*. 2006. № 47.
 3. Про систему центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15 грудня 1999 року (зі змінами і допов.). *Офіційний вісник України*. 1999. № 50.
 4. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента від 10 червня 1997 року (зі змінами і допов.). *Урядовий кур'єр*. 1997. № 107-108.

Підручники:

1. Загальна теорія права. Академічний курс / кол. автор.; за ред. С. В. Бобровник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
2. Загальна теорія права : підручник / О. В. Петришин, В. В. Лемак, С. І. Максимов та ін. Харків : Право, 2020. 568 с.
3. Кельман М. С., Стратонов В. М. Загальна теорія права : підручник. 6-те вид., допов. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 720 с.
4. Крестовська Н. М. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести : [підруч. для юрид. ВНЗ] / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. 2-ге вид., випр. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 581 с.
5. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка та ін.]; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 415 с.
6. Теорія держави і права : підручник. Київ : Київ. нац. екон.-торг. ун-т, 2021. 424 с.
7. Шмоткін О. В. Актуальні проблеми теорії держави і права : підручник. Київ : НА СБУ, 2019. 275 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Бариська Я., Погорелова З., Попович Т. Загальна теорія права і держави : навч. посібник. Ужгород : Вид-во Олександрії Гаркуші, 2021. 550 с.
2. Велика українська юридична енциклопедія : у 20-ти томах / редкол. : В. Д. Гончаренко (гол.) та ін. Харків : Право, 2016. Том 1 : Історія держави і права України. 848 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія : у 20-ти томах / редкол. : С. І. Максимов (гол.) та ін. Харків : Право, 2017. Том 2 : Філософія права. 1128 с.
4. Велика українська юридична енциклопедія : у 20-ти томах / редкол. : О. В. Петришин (гол.) та ін. Харків : Право, 2017. Том 3 : Загальна теорія права. 952 с.
5. Каткова Т. Г. Теорія держави і права : навч. посібник. 2-ге вид., допов. Харків : Право, 2020. 96 с.
6. Ніколенко Л. М., Іванюта Н. В., Батечко А. І. Теорія держави та права : навч. посібник. Київ : Дакор, 2021. 215 с.
7. Орлова О. О., Кучук А. М., Мінченко О. В. Загальна теорія права : навч.-метод. посібник. Суми : Цьома С. П., 2020. 236 с.
8. Северінова О. Б. Теорія держави і права : навч. посібник. Київ : Дакор, 2021. 104 с.
9. Теорія держави і права в тестових завданнях : навч. посібник / кол. авт.; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. 2-ге вид. змін., допов. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 608 с.
10. Практикум з теорії держави і права : навч. посібник / Кол. авт.; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. 3-тє вид. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 517 с.
11. Практикум із нормотворчої діяльності : навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 233 с.
12. Талдикін О. В. Теорія влади. Структурно-логічні схеми і таблиці : навч. посібник. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 164 с.
13. Теорія держави і права в схемах та таблицях : навч. посібник / кол. авт.; ред. Л.Р. Наливайко. Київ : Хай-Тек Прес, 2020. 296 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Chepik-Trehubenko O. S. The Political System of Society: Features and Prospects of Development in Ukraine / *The issues of improving legal knowledge in the XXI century: the unity of theory and practice* : collective monograph. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. P. 33-51.
2. Chepik-Trehubenko O., Nalyvaiko L. Application of the principle of the rule of law international and national courts. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 4. (48). P. 413-419.
3. Leheza Y., Nalyvaiko L., Sachko O., Shcherbyna V., Chepik-Trehubenko O. Principles of law: Methodological approaches to understanding in the context of modern globalization transformations. *Ius Humani. Law Journal*. 2022. 11(2). P. 55-79.

4. Tavolzhanskyi O., Shevchenko A., Cherneha A., Minakova Y., Mozhechuk L. Anti-Corruption Legislation of Certain Member States of the European Union: Theory and Practice. *Pakistan Journal of Criminology*. 2023. Vol. 15, №01. P. 31-48.
5. Panov I., Petrosyan K., Dobroboh L., Chernobuk V., Rashed Y. Digitalization of the social services system in the context of government decentralization: legal regulation and areas of improvement. *Khazanah Hukum*. 2023. Vol. 5. № 3. P. 231-239.
6. Андрусів Л. М. Техніко-юридичні та методологічні засади оприлюднення нормативно-правових актів: моногр. Київ : Кушнір Г. М., 2020. 444 с.
7. Берназюк Я. О. Темпоральний підхід до вирішення колізії між актами законодавства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 72 (2). С. 43-52.
8. Бобрик В. І. Методологічні підходи до поняття «диференціація» в юридичній науці. *Приватне право і підприємництво*. 2018. Вип. 18. С. 14-18.
9. Вільчинська С. Проект методології нового типу (підхід філософської антропології). *Університетська кафедра*. 2018. № 7. С. 93-98.
10. Вовк В. М. «Правове нормотворення» vs «правова нормотворчість». *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право*. 2021. № 12. С. 17-21.
11. Войчук А. Ю. Особливості інституту президентства за парламентарної форми республіканського правління. *Гілея*. 2018. Вип. 133. С. 225-228.
12. Габаковська Х. В. Дослідницький підхід як елемент методології у сучасній юриспруденції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Івано-Франківськ, 2018. 20 с.
13. Добробог Л. Систематизація законодавства: актуальні питання. *Правові новелли*. 2023. № 5. С. 89-94.
14. Дубов Г. О. Дослідження юридичної методології у період виникнення та становлення юридичної науки незалежної України. *Альманах права*. 2019. Вип. 10. С. 128-132.
15. Лавренко Д. О. Значення юридичної конструкції як засобу юридичної техніки. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 88-94.
16. Лавренко Д. О. Роль юридичних конструкцій в нормотворчій діяльності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 6. С. 130-135.
17. Лук'янов Д. В., Прийма С. В. Юридичні колізії у законодавстві України: стан і шляхи розв'язання. *Право України*. 2021. № 12. С. 128-145.
18. Луцький Р. П. Юридико-лінгвістична теорія як нова парадигма пізнання права. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 117-118.
19. Ляшенко Р. Д. Казуальне судове тлумачення: поняття та принципи. *Правова держава*. 2019. Вип. 30. С. 492-498.
20. Мінакова Є. В. Контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування: теоретико-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук. Дніпро, 2021. 244 с.
21. Москалюк О. В. Уявні колізії в конституційному праві. *Право.ua*.

2019. № 1. С. 5-9.

22. Назарко А. А. Правові колізії: інституційні виклики національного судового переслідування воєнних злочинів в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 6. С. 697-701.

23. Павлова М. А. Співвідношення преюдиції з деякими суміжними категоріями. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. Вип. 2. С. 22-25.

24. Пархоменко Н. М. Переконливий прецедент як результат нормотворчості суду (сутнісні та змістовні аспекти). *Правова держава*. 2022. Вип. 33. С. 131-140.

25. Погорелова З. О. Поняття і структура нормотворчої діяльності держави як одного з видів людської діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 78 (1). С. 52-57.

26. Погорелова З. О. Нормотворчі повноваження Президента України: поняття і правова природа. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 72 (1). С. 67-72.

27. Прийма С. В., Єрофєєва М. М. Поняття юридичних колізій. *Теорія і практика правознавства*. 2022. Вип. 2. С. 5-21.

28. Сергєєв К. О. Законодавча діяльність як спосіб реалізації влади. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 1. С. 22-28.

29. Талдикін О. В. Інформаційний суверенітет та його зміст. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 99-103.

30. Талдикін О. В. Суверенітет: спроба кваліфікації. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 125-129.

31. Тихомиров О. Д. Проблеми компаративної саморефлексії порівняльного правознавства як юридичної компаративістики. *Право України*. 2019. № 3. С. 30-48.

32. Удовика Л. Г. Формування теорії правової системи у юридичній науці (частина 1). *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 12-20.

33. Цувіна Т. А. Зворотна дія нормативно-правових актів у часі та право на справедливий судовий розгляд у цивільних справах в контексті принципу верховенства права. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 172-176.

34. Чепік-Трегубенко О. С. Верховенство права у формуванні державної політики у сферах національної безпеки і оборони: теоретико-методологічний аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спеціальний випуск № 2 (121). Держава і право України в умовах воєнного стану. С. 183-188.

35. Чепік-Трегубенко О. С. Принцип верховенства права: доктрина та судова практика. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 121-127.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.president.gov.ua/> – Офіційний сайт Президента України.
2. <http://www.constcourt.gov.ua/> – Офіційний сайт Конституційного Суду України.
3. <http://www.rada.gov.ua/> – Офіційний портал Верховної Ради України.
4. <http://www.kmu.gov.ua/> – Офіційний портал Кабінету Міністрів України.
5. <http://reestr.court.gov.ua> – Офіційний сайт єдиного державного реєстру судових рішень України.
6. <http://www.scourt.gov.ua/> – Офіційний сайт Верховного Суду.
7. <http://www.minjust.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства юстиції України.

**Завідувач кафедри
теорії держави та права**

Ольга КУЛІНІЧ

